

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการการศึกษาวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

The Development of Learning Management in the Master of Education Program in Educational
Management at the College of Education, Dhurakij Pundit University

ดร.พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล *

รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว **

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาระหว่างเรียน สาขาการจัดการ การศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผลการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษ ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนตาม หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระหว่างเรียน 2 รุ่น ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และผู้บังคับบัญชาของนักศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะและสมรรถนะตามหลักสูตรที่จำเป็นต้องมีและได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรับผิดชอบใน วิชาชีพ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ความรู้สึกซึ่งทางการจัดการศึกษาและความสามารถในการ พัฒนาตนเองและวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอนเห็นว่า นักศึกษาแม้จะมีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกันมาก แต่มีพัฒนาการสูงขึ้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาที่เห็นว่า นักศึกษาสามารถริเริ่มและ นำนวัตกรรมจัดการมาใช้ในสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความกล้าหาญทาง จริยธรรม มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม ผู้บังคับบัญชาเห็นว่านักศึกษามี คุณลักษณะดังกล่าวสูงอยู่แล้ว มีข้อเสนอให้เพิ่มการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน โดยต้องการให้เพิ่มการพัฒนาทักษะการสืบค้นผลงานวิจัยจากต่างประเทศ ให้มากขึ้น

3. ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ พบว่า นักศึกษามีทักษะด้านความรู้สูงสุด รองลงมาคือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะด้านการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศตามลำดับ (4) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนพบว่า วัตถุประสงค์โครงสร้างและสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกิจกรรมของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้แก่ การเรียนรายวิชาปกติ รายวิชาสัมมนา รายวิชาการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ สารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ที่ออกแบบและนำไปปฏิบัติส่วนใหญ่มีความเหมาะสม แต่บางส่วนมีความจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, ผลการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

** รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

The research aims to investigate results of the development of characteristics of students during their study in the Educational Management Program as required by the curriculum, results of the development of special characteristics, learning outcomes outlined by the Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF), and guidelines for students' development regarding learning management during their studies in the Master of Education Program in Educational Management. The subject of this research includes two batches of Master's students who were taking courses in the Educational Management Program, educational administrators, instructors, and the students' supervisors. Data was collected through a questionnaire, together with structured and in-depth interviews, and it was analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis. Results suggest that characteristics and competencies of the students outlined in the curriculum requirements consist of professional responsibility, innovation leadership in education, intimate knowledge in the field of educational management, and abilities in continual self- and professional development. Instructors agree that the students' development was at a high level in spite of their different background knowledge and experiences. Such comments are compatible with statements from supervisors regarding the way that the students were able to initiate innovation in educational management and apply it in educational institutions. Additionally, as for skills and special characteristics of the students which are required by the curriculum, the results indicate that the students need to have moral courage, the spirit of a teacher, as well as leadership and teamwork skills. The students' supervisors typically view that the students actually possessed all those characteristics already and should, therefore, improve their English for better communication skills instead. This is also compatible with comments from instructors stating that the students should develop skills for researching studies from international journals. As for learning outcomes by TQF, the results show that the students achieve the highest level in the domain of knowledge, followed by the domains of interpersonal skills and responsibility, analytical and communication skills, respectively. Regarding the guidelines for the students' development of learning management during their time studying in the program, the learning objectives, structure, and contents of the courses mostly matched the needs of the students sampled. Learning activities according to the learning management process as required by the curriculum, such as regular courses, seminars, professional practice, independent study, and thesis, are mostly considered suitable for teaching and learning, except for some of them that need to be improved.

ภูมิหลัง

หลักการและวิธีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น จะต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการ เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรและรายวิชาต่างๆ เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันอย่างไร ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาหรือไม่ จึงจำเป็นต้องอาศัยการประเมินหลักสูตร ซึ่งวิชัย วงศ์ใหญ่ (2543, หน้า 33-44) และ สุนีย์ ภูพันธ์ุ (2546, หน้า 252) แบ่งระยะเวลาการประเมินหลักสูตรออกเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการใช้หลักสูตร และภายหลังการใช้หลักสูตร

ครบกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มาตรฐานความรู้ และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งยังนำไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หรือคุณลักษณะตามที่คาดหวังได้ดียิ่งขึ้น (Stufflebeam et al. 1971, p. 128) จึงเห็นสมควรวิจัยเพื่อให้มีพัฒนาการการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยศึกษา ระดับที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อศึกษาระดับความต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษ และศึกษาผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ทั้ง 5 ด้านตามที่กำหนดไว้เป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (TQF) ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้มีคุณภาพมาตรฐานดังกล่าวต่อไป

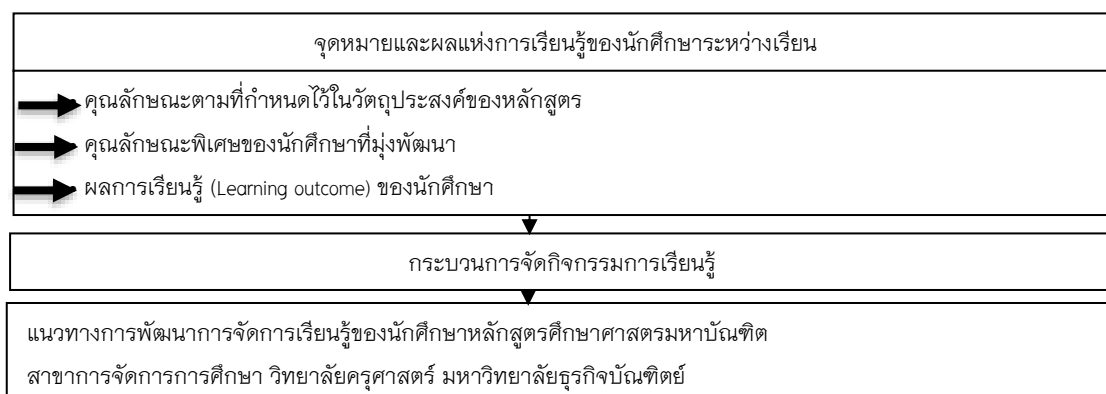
คำถามการวิจัย

1. ผลการพัฒนาศึกษาระหว่างเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับใด
2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษของศึกษาระหว่างเรียนระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับใด
3. ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ของศึกษาระหว่างเรียนระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับใด
4. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเรียน มีแนวทางใดบ้าง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนานักศึกษาระหว่างเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษของศึกษาระหว่างเรียนระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ของศึกษาระหว่างเรียนระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนเป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและสำรวจความเห็นของนักศึกษา ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร รวมทั้งรวบรวมความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนและแนวทางการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาโทสาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2555 และ 2556 จำนวนรวมทั้งสิ้น 40 คน ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรจำนวน 10 คน ผู้บังคับบัญชาของนักศึกษา จำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้น 66 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 26 คน ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 6 คน ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ 7 คน ผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 46 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์เจาะลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาโดยตรง และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักศึกษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะ สมรรถนะและพฤติกรรมที่ต้องมีตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในทัศนะของนักศึกษาระหว่างเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x}=4.45$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและรองลงมาได้แก่ ต้องมีความรับผิดชอบในวิชาชีพทางการศึกษา ($\bar{x}=4.69$) ต้องมีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและต้องมีความรู้ลึกซึ้งในเรื่องของการบริหารและการจัดการศึกษา ($\bar{x}=4.62$) และต้องสามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=4.60$)

ความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับพัฒนาการของนักศึกษาจากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษามีความรู้ระหว่างเรียนพอสมควร แต่เนื่องจากนักศึกษามีความแตกต่างกันทางประสบการณ์การทำงาน ความรู้ระหว่างเรียนจึงค่อนข้างแตกต่างกันไปด้วย การจัดกิจกรรมการเรียน ทำให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้รับความรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอน แต่พบว่านักศึกษบางคนมีความรู้รอบตัวค่อนข้างจำกัด

ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาต่อนักศึกษาระหว่างเรียน เกี่ยวกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาสามารถนำหลักการบริหารไปใช้ในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดการศึกษาตามแนวนโยบายและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนเอง ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ เป็นผู้นำความรู้และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และได้รับมอบหมายให้ช่วยงานด้านนโยบายและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษในทัศนะของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการเผชิญความท้าทาย ($\bar{x}=4.69$) ต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู ($\bar{x}=4.58$) และต้องมีทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม ($\bar{x}=4.46$) ตามลำดับ ส่วนความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และความสามารถในการประยุกต์ทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติไปพัฒนาตนเอง พัฒนางานและสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าด้านอื่นๆ ($\bar{x}=4.27$)

ความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรจากผลการสัมภาษณ์พบว่า ความสามารถของนักศึกษาด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสามารถในระดับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความมุ่งมั่นศึกษาและมีเป้าหมายชัดเจนในความเป็นครูและเป็นผู้บริหารการศึกษา มีทักษะมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม หัวหน้าทีมมีความเป็นผู้นำได้ดี แสดงความกล้าหาญทางจริยธรรมค่อนข้างดี แสดงความตั้งใจจะศึกษาและเรียนรู้ที่จะบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าหลายคนมีแนวคิดใหม่

ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาต่อนักศึกษาระหว่างเรียน จากผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะพิเศษ พบว่า ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับพอใช้ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและใช้ในการจัดการศึกษาได้ดี มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงมาก ทักษะการเป็นผู้นำและการ

ทำงานเป็นทีม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจิตอาสา มีธรรมาภิบาลเป็นหลักในการทำงาน มีความมุ่งมั่นนำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สนองนโยบายของผู้บังคับบัญชาได้

3. ผลด้านการเรียนรู้ (Learning Outcome) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ในทัศนะของนักศึกษาพบดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในภาพรวมนักศึกษามีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.45$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สามารถวินิจฉัยอย่างผู้รู้ด้วยความยุติธรรมชัดเจน ($\bar{x}=4.58$) รองลงมาคือสามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x}=4.46$) และสามารถริเริ่ม ยกปัญหาทางจริยธรรมเพื่อทบทวน แก้ไขปัญหาและจัดการข้อโต้แย้งที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ($\bar{x}=4.42$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ คือ สามารถวินิจฉัยปัญหาทางจริยธรรมตามเหตุผลและค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{x}=4.35$)

3.2 ด้านความรู้ ในภาพรวมนักศึกษามีคุณลักษณะหรือสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.49$) คือมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเนื้อหาสาระหลักของสาขาการจัดการการศึกษา ตลอดจนหลักการทฤษฎีที่สำคัญ สามารถนำไปประยุกต์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการหรือการปฏิบัติวิชาชีพ เข้าใจวิธีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ และการประยุกต์ตลอดจนถึงผลกระทบของงานวิจัยในปัจจุบันที่มีต่อองค์ความรู้ในสาขาวิชาและการปฏิบัติในวิชาชีพ ($\bar{x}=4.62$) รองลงมาคือ การตระหนักในระเบียบข้อบังคับที่ใช้อยู่ในสภาพแวดล้อมของระดับชาติและนานาชาติ ที่อาจมีผลกระทบต่อวิชาชีพ รวมทั้งเหตุผลและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{x}=4.50$) เป็นต้น

3.3 ด้านทักษะทางปัญญา นักศึกษามีทักษะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) โดยสามารถใช้ความรู้ ภาคนทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการกับบริบทใหม่ที่ไม่คาดคิดทางวิชาการและวิชาชีพ สามารถพัฒนาความคิดใหม่ๆ บูรณาการเข้ากับองค์ความรู้เดิมหรือเสนอความรู้ใหม่ที่ท้าทาย ($\bar{x}=4.56$) รองลงมาสามารถวางแผนและดำเนินโครงการสำคัญหรือโครงการวิจัยได้ด้วยตนเอง ($\bar{x}=4.44$) และสามารถใช้เทคนิคทั่วไปหรือเฉพาะทางในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x}=4.32$) ตามลำดับ

3.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นักศึกษามีทักษะและสมรรถนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.48$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การแสดงออกซึ่งทักษะความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ ($\bar{x}=4.68$) สามารถตัดสินใจและมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยตนเอง และประเมินผลงานตนเองได้ ($\bar{x}=4.52$) และสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนหรือความยุ่งยากระดับสูงทางวิชาชีพการจัดการการศึกษาได้ด้วยตนเอง ($\bar{x}=4.44$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ในการจัดการข้อโต้แย้งและแก้ปัญหาต่างๆ ($\bar{x}=4.36$)

3.5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษามีสมรรถนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และสถิติ ($\bar{x}=4.52$) รองลงมาคือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบุคคลทั้งในวงวิชาการ วิชาชีพและชุมชนทั่วไป ($\bar{x}=4.40$) และสามารถนำเสนอรายงาน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งโครงร่างวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์หรือโครงร่างการค้นคว้าที่สำคัญ ($\bar{x}=4.32$) ตามลำดับ

ผลการวัดและประเมินคุณลักษณะสมรรถนะและพฤติกรรมของนักศึกษาระหว่างเรียนในด้านผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) โดยสรุปพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.45$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความรู้ ($\bar{x}=4.49$) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.48$) และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{x}=4.45$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดมี 2 ด้านได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}=4.41$)

ผลการศึกษาคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาของหลักสูตร พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ส่วนทักษะทางปัญญา สังเกตว่านักศึกษามีการคิดวิเคราะห์ได้ดีขึ้น ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีความรับผิดชอบสูงมากขึ้น มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และมีการสืบค้นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนได้ดี

ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนมีข้อเสนอแนะว่า นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการเรียนและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มกิจกรรมการทำงานเป็นทีม และทักษะการเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ และให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากขึ้น ควรพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการศึกษารายกรณีเพื่อพัฒนาทักษะด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

4. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนตามหลักสูตรการจัดการการศึกษา จากผลการประมวลข้อมูลการศึกษา และจากข้อมูลที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ นำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการการศึกษา พบว่า หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาระหว่างเรียน โดยต้องมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพทางการศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพทางการบริหารการศึกษาย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษา สามารถประยุกต์ความรู้และทฤษฎีและหลักการบริหารและการจัดการการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้ มีความสามารถในการวางแผนและกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลง การศึกษาสามารถวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษา สามารถทำแผนกลยุทธ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารการศึกษามีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษา และสามารถประยุกต์ใช้ผลงานวิจัยเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษา

4.2 โครงสร้างและสาระการเรียนรู้ จากผลการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร คณาจารย์ผู้บังคับบัญชา และนักศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาโครงสร้างและสาระการเรียนรู้ คือ (1) ความรู้เชิงวิชาการควรมีการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคต จัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีการเรียนรู้ทฤษฎีใหม่ๆ ทางการบริหาร (2) ทักษะหรือสมรรถนะ ที่ควรได้รับการพัฒนา คือ เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำที่นำไปสู่มาตรฐานสากล สามารถแสวงหาแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์การทางการศึกษาสามารถเป็นนักคิด นักพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม และการพัฒนาทักษะการบริหารที่เน้นประโยชน์เพื่อส่วนรวม

4.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างเรียนตามหลักสูตร

4.3.1 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาปกติ นักศึกษาหรือผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นการเรียนภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง

4.3.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสัทธิและการวิจัยทางการศึกษา ควรพัฒนาทักษะการวิจัย ส่งเสริมให้นำความรู้จากการศึกษาหลักการและทฤษฎีการวิจัยเพื่อพัฒนาไปสู่วิทยานิพนธ์ได้

4.3.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาสัมมนาการวิจัย ควรมีการจัดกิจกรรมสัมมนาในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน มีการเชิญวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาฝึกปฏิบัติให้นักศึกษา เพิ่มพูนทักษะการค้นคว้างานวิจัยจากต่างประเทศ เพิ่มพูนความรู้ทางด้านการใช้สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

4.3.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้องมีการจัดประชุมเพื่อนำผลการฝึกประสบการณ์มานำเสนอร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาและประสบการณ์ร่วมกัน นักศึกษาจะต้องจัดทำแผนกิจกรรมการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับสถานที่ฝึก

4.3.5 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการจัดทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของนักศึกษา คือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรพิจารณาว่าเค้าโครงวิทยานิพนธ์ที่ผ่านความเห็นชอบในกระบวนการการเรียนรายวิชาสัมมนาการวิจัยของนักศึกษามาพิจารณาและส่งต่อให้แก่นักศึกษาเลือกเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการวัดและประเมินและนำผลการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลที่เน้นพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน มาประกอบการพิจารณาตัดสินผลการเรียนให้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาระหว่างเรียนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ การศึกษา ต้องการพัฒนาคุณลักษณะหรือสมรรถนะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพทางการศึกษา ต้องการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และต้องการมีความรู้สึกซึ่งเรื่องการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ได้อย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่านักศึกษาในหลักสูตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามแนวคิดของ ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม อีระกุล ที่อธิบายว่าคุณภาพบัณฑิตต้องมีความรู้สึกซึ่งและมีทักษะในสาขาวิชาที่ศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาอื่นที่เชื่อมโยงกับศาสตร์ของตน มีความเป็นผู้นำ สามารถผลิตผลงานทางวิชาการและทำงานวิจัยได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม อีระกุล, 2551, หน้า 123) แต่จากการสังเกตพฤติกรรมของ นักศึกษาระหว่างเรียนของคณาจารย์ผู้สอนพบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานของประสบการณ์การทำงานค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนต้องตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับข้อแตกต่างดังกล่าว การจัดกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียน อาจารย์ผู้สอนจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์และการค้นคว้าและนำมาอภิปราย เกี่ยวกับในระหว่างเรียนทั้งภายในชั้นเรียนและภายนอกชั้นเรียนตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อมุ่งส่งเสริมและพัฒนา คุณลักษณะ สมรรถนะและพฤติกรรมของนักศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนการสอนและ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยมีคำรับรองจากผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาระหว่างเรียนว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในโรงเรียนได้ ผู้เรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอน มีความสามารถในการ ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ มีความรับผิดชอบในงานในตนเองและวิชาชีพ ได้รับมอบหมายให้ช่วยงานด้านนโยบาย และแผนของสถานศึกษา เป็นต้น

2. การพัฒนาคุณลักษณะหรือสมรรถนะพิเศษซึ่งเป็นคุณลักษณะเสริม คุณลักษณะและสมรรถนะพิเศษที่ สำคัญพบว่า สิ่งที่นักศึกษาต้องการพัฒนาสูงที่สุดและรองลงมาคือ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเผชิญกับความ ทำทาย มีจิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม ส่วนความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ การประยุกต์ทฤษฎีการวิจัยและการปฏิบัติไปพัฒนาตนเองนั้น มีค่าเฉลี่ยของ คะแนนความต้องการการพัฒนาต่ำกว่าด้านอื่นที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นว่า กลุ่มสมรรถนะ หลังนี้มีการกำหนดไว้ชัดเจนในโครงสร้างและสาระของหลักสูตรแล้วก็ว่าได้ ซึ่งผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ ผู้สอนประเมินว่า นักศึกษามีทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมี ความสามารถในระดับนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับคุณลักษณะด้านการมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

และเป็นผู้นำทางการศึกษานั้น มีความชัดเจนในความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน คล้ายกับ ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาซึ่งเห็นว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงมาก มีทักษะ ความเป็นผู้นำในการทำงานเป็นทีมได้ดี มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจิตอาสา และอื่นๆ อย่างไรก็ตาม จากการ อธิบายลักษณะหลักปรัชญาการเรียนรู้ของกลุ่มปรัชญาปฏิบัตินิยมของไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่ว่าการเรียนการสอนตาม หลักปรัชญาสาขานี้ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตรงตามที่ตลาดแรงงานต้องการ เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ต้องมี ทักษะสมัยใหม่ เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของ กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงยังมีความจำเป็นที่นักศึกษา ระหว่างเรียนจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

3. จากการศึกษาผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ของนักศึกษาระหว่างเรียนพบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะ สมรรถนะและพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุด และรองลงมาคือ (1) ความรู้ (2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ (3) คุณธรรมและจริยธรรม (4) ทักษะทางปัญญา (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การ สื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากการประเมินตนเองของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตการณ์ของคณาจารย์ จากผลการสัมภาษณ์ผู้สอนที่เห็นว่าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละ ด้านมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ มีการสืบทอดกระบวนการทำงานจากรุ่นสู่รุ่นได้ดี มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและ กัน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสืบค้นและมีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตร กำหนดให้ผู้สอนจัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงทุกๆ รายวิชา โดยมีเป้าหมาย การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ซึ่งสอดคล้องกับ วิสัย วงศ์ใหญ่ (2543, หน้า 3) ที่เสนอว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์จะใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการกำหนดหลักสูตรและการเรียน การสอนด้วย

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนพบว่า คุณลักษณะ สมรรถนะและพฤติกรรมผู้เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรรวมทั้งคุณลักษณะพิเศษของนักศึกษาที่มุ่งพัฒนายังมี ความสำคัญและความจำเป็น สำหรับคุณลักษณะพิเศษที่จำเป็นต้องพัฒนาคือ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะใน การศึกษาค้นคว้าผลงานทางวิชาการและงานวิจัยจากต่างประเทศ ทักษะกระบวนการทำงานวิจัยและความสามารถ ประยุกต์งานวิจัยและงานวิชาการไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้เข้มข้นยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ แนวความคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541, หน้า 127) ที่เห็นว่าการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศและการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องมี ความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน คนกลุ่มนี้จะต้องได้รับการพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งในเนื้อหาสาระของวิชาที่เป็นเลิศ ในด้านองค์ความรู้ที่มาจากความรู้ของต่างประเทศและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย สามารถนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในสาขาที่เรียนมา ส่วนโครงสร้างและสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการและทักษะหรือสมรรถนะ ที่ควรได้รับการพัฒนาที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน แม้จะมีความสำคัญและจำเป็น แต่ลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมและ พัฒนาควรให้มีการสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้โครงสร้างและสาระการ เรียนรู้ของหลักสูตรสามารถพัฒนาทักษะที่ดีแก่นักจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมต่อไป

แนวทางการพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาปกติ การเรียนรายวิชาสถิติวิจัยทางการศึกษาและรายวิชาสัมมนาการจัดการการศึกษา รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ มีประเด็นและความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษา ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนอยู่หลายประการ สมควรนำไปเป็นแนวทางและข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น เช่น ความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการ

ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ การเรียนจากประสบการณ์ตรง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ วิพากษ์โดยอิงหลักการ และเหตุผล เป็นต้น

กิจกรรมฝึกประสบการณ์วิชาชีพการจัดการศึกษา นอกจากผู้เรียนจะต้องจัดทำแผนกิจกรรมการฝึกปฏิบัติวิชาชีพแล้ว ยังจะต้องขอความร่วมมือกับสถานที่ฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติวิชาชีพที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา ส่วนปัญหาความล่าช้าในกระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาบางคน อันเนื่องมาจากปัญหาส่วนตัวที่ส่งผลให้มีการสำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าที่หลักสูตรกำหนด คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรศึกษาหามาตรการหรือแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข **ข้อเสนอแนะ**

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดเป็นนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีการศึกษาเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนตามหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนในหลักสูตรจะได้รับการพัฒนาให้ตรงและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคต

1.2 แนวทางการศึกษาและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียน นับว่าเป็นระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรนำไปเป็นแนวนโยบายและส่งเสริมให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 การจัดหลักสูตรการศึกษาทุกหลักสูตร และทุกระดับ ควรศึกษาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

2.2 ควรนำระบบประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร (มคอ.7) มาบูรณาการกับการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามประเภทของรายวิชา เช่น กลุ่มรายวิชาที่เรียนในชั้นเรียน กลุ่มรายวิชาประเภทมีห้องปฏิบัติการหรือมีภาคสนาม กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ เป็นต้น

3.2 ทุกหลักสูตรสามารถประยุกต์กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต.

(พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: ซีคเซสมิเดีย.

ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม ชีระกุล. (2551). วิกฤตคุณภาพบัณฑิตศึกษากับบทบาทมหาวิทยาลัยทักษิณวิชาการ 51

“มหาวิทยาลัยทักษิณกับทางแก่วิกฤตของชาติ” (ในโครงการทักษิณวิชาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิทยาเขตสงขลา) ระหว่างวันที่ 16 – 19 สิงหาคม 2551.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2552). *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ราชกิจจานุเบกษา ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548
เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง V. 25 พฤษภาคม 2548.

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2543). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Stufflebeam, D.L., et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision-Making*. Itasca, Illinois: Peacock Publishing

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร